

یادداشت

حسن بهشتی‌پور

حل اختلاف با آژانس؛ اهرم تقویت ایران در مذاکرات هسته‌ای

مذاکرات هسته‌ای میان ایران و ایالات متحده آمریکا وارد مرحله‌ای شده که بیش از هر زمان دیگر، پیوند میان دیپلماسی سیاسی و سازوکارهای فنی را آشکار کرده است. دور دوم گفت‌وگوها در ژنو اگرچه به نتیجه ملموسی منجر نشد، اما نشانه‌هایی از شکل‌گیری اصول راهنما برای ادامه مسیر را به همراه داشت. در این میان، یک واقعیت بنیادین بیش از گذشته برجسته شده است: هر توافق احتمالی، بدون حل‌وفصل اختلافات ایران با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی نه پایدار خواهد بود و نه قابل اجرا.

نقش آژانس در هر توافق احتمالی، فقط یک نقش نظارتی ساده نیست، بلکه مرجع داوری و تأیید اجرای تعهدات نیز به شمار می‌رود. در نظام بین‌الملل، نهاد جایگزینی برای این کارکرد وجود ندارد. از همین رو، هر گونه تفاهم فنی با آژانس نه‌تنها بخشی از روند مذاکرات، بلکه پیش شرط تثبیت نتایج آن محسوب می‌شود. به بیان دیگر، حل اختلاف با آژانس، صرفاً یک الزام فنی نیست؛ بلکه یک اهرم راهبردی برای تقویت موقعیت ایران در مذاکرات است.

در این چارچوب، دیدار دوشنبه گذشته عباس عراقچی با فائول گروسی را باید اقدامی معنادار دانست. این ملاقات نشانه‌ای از تلاش برای انتقال گفت‌وگوها از سطح سیاسی به سطح فنی و حقوقی بود؛ سطحی که امکان توافق در آن معمولاً سریع‌تر و کم‌هزینه‌تر است. اگر این روند به تدوین یک چارچوب روشن همکاری میان ایران و آژانس منجر شود، می‌تواند فضای مذاکرات را از تنش‌های سیاسی دور کرده و امکان ارزیابی عینی و قابل سنجش تعهدات را فراهم کند.

اهمیت حل اختلاف با آژانس از منظر دیگری نیز قابل توجه است. هرچه دامنه اختلافات فنی کاهش یابد، بهانه‌های سیاسی برای فشار بر ایران نیز محدودتر می‌شود. در واقع، شفافیت فنی می‌تواند به کاهش فضای اتهام‌زنی کمک کرده و دست آمریکا و اسرائیل یا برخی کشورها در اروپا را برای اعمال فشار بیشتر کوتاه‌تر کند. در چنین شرایطی، ایران با پشتوانه گزارش‌های فنی، از موقعیت مذاکره‌قوی‌تری برخوردار خواهد شد.

تجربه گذشته نیز نشان داده این مسیر عملی است. در دوره اجرای توافق هسته‌ای پیشین، گزارش‌های فراوان آژانس تأییدکننده پایبندی ایران به تعهدات بود. حتی در دوره ریاست جمهوری دونالد ترامپ، با وجود فشارهای سیاسی گسترده، آژانس تحت مدیریت یوکیا آمانو گزارش‌های فنی خود را بر مبنای واقعیت ارائه کرد. این تجربه نشان می‌دهد توافق فنی دقیق و الزام‌آور می‌تواند حد-زایدی از سیاسی‌سازی پرونده جلوگیری کند.

با این حال، نباید از واقعیت دوم غافل شد: پایبندی هر توافق فنی با آژانس، به موازات آن، به تفاهم سیاسی گسترده‌تر نیز وابسته است. حتی اگر اختلافات حقوقی و فنی حل شود، فشارهای سیاسی بازگیرانی مانند بریتانیا، فرانسه و آلمان در چارچوب سازوکارهای بین‌المللی می‌توانند روند تصمیم‌گیری را تحت تأثیر قرار دهد. به همین دلیل، حل اختلاف با آژانس شرط لازم برای موفقیت مذاکرات است، اما شرط کافی نیست.

از منظر روند مذاکرات نیز تحول مهمی رخ داده است؛ تمرکز گفت‌وگوها بر موضوع هسته‌ای و پرهیز از گسترش آن به حوزه‌های دیگر، خودنشانه‌ای از پیشرفت محسوب می‌شود. همزمان، تلاش برای ایجاد سازوکارهای همکاری منطقه‌ای با مشارکت کشورهای حوزه خلیج فارس با محوریت قطر و احتمال حضور ناظرانی مانند ترکیه، پاکستان و مصر نشان می‌دهد پرونده هسته‌ای در بستری گسترده‌تر از معادلات امنیت منطقه‌ای نیز دیده می‌شود. با این حال، چالش‌های اساسی همچنان پابرجاست. شکاف میان مطالبه حداکثری آمریکا مبنی بر توقف کامل غنی‌سازی و تأکید ایران بر حفظ آن در سطوح غنی‌سازی پایین نشان می‌دهد مسیر توافق همچنان دشوار است. افزون بر این، فشار لابی‌های مخالف توافق در آمریکا و ابهام در اراده سیاسی واشنگتن، چشم‌انداز مذاکرات را با عدم قطعیت مواجه کرده است.

در مجموع، می‌توان گفت حل اختلاف با آژانس، یک انتخاب تاکتیکی صرف نیست؛ بلکه بخشی از راهبرد کلان ایران در مذاکرات محسوب می‌شود. هرچه چارچوب همکاری فنی با آژانس دقیق‌تر و شفاف‌تر باشد، فضای مانور سیاسی برای طرف مقابل محدودتر خواهد شد. از این رو، حل اختلاف با آژانس نه‌تنها به کاهش تنش کمک می‌کند، بلکه موقعیت ایران را در میز مذاکره تقویت کرده و امکان دستیابی به توافقی پایدارتر را افزایش می‌دهد.

خبر

تصرف سرزمین‌های اسلامی؛ ایران اظهارات سفیر آمریکا را محکوم کرد

سخنگوی وزارت امور خارجه لفاظی‌های افراطی سفیر آمریکا در تل آویو را محکوم و هشدار داد: این اظهارات، جسارت رژیم صهیونیستی را در تجاوز به فلسطینیان و منطقه افزایش می‌دهد.

به گزارش خیرگزاری مهر؛ اسماعیل بقایی، سخنگوی وزارت امور خارجه در پیامی در شبکه ایکس، اظهارات «مایک هاکی» سفیر آمریکا در تل آویو مبنی بر مجاز بودن تصرف سرزمین‌های عربی- اسلامی «از نیل تا فرات» توسط رژیم صهیونیستی را محکوم کرد.

سخنگوی وزارت امور خارجه با اشاره به بیانیه صادره از سوی دبیرخانه سازمان همکاری اسلامی در این خصوص، تأکید کرد: جمهوری اسلامی ایران، هم‌صدا با سازمان همکاری اسلامی، این «لفظی‌های افراطی ایدئولوژیک» را محکوم می‌کند؛ اظهاراتی که رژیم اشغالگر را در تداوم جنایت‌ها علیه فلسطینیان و تجاوزهای مستمر علیه کشورهای منطقه، بیش از پیش جسورتر می‌کند.

کارشناسان در گفت‌وگو با قدس، واکنش تهران به اقدام‌های خصمانه آمریکا و اروپا علیه سپاه پاسداران را طبیعی می‌دانند

دوران بزن‌دررو گذشته است

سیدحسین حسینی | در روزهای اخیر، وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران با اقدامی متقابل و استراتژیک، نیروهای دریایی و هوایی کشورهای عضو اتحادیه اروپا را «تروریستی» اعلام کرد. این اقدام واکنشی بود به تصمیم «غیرقانونی و ناموجه» بروکسل در برچسب‌زنی علیه سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، نهادی که طی بیش از چهار دهه نقشی محوری در حفظ امنیت و ثبات ملی ایران ایفا کرده است. این پاسخ تهران، فراتر از یک اقدام نمادین، حامل پیام‌های راهبردی آشکار به جامعه بین‌المللی است؛ نخست، تأکید بر احترام به حاکمیت ایران و جلوگیری از هر گونه مداخله یا فشار یک‌جانبه؛ دوم، نشان دادن ظرفیت جمهوری اسلامی در اتخاذ اقدام‌های متقابل و مقتدرانه علیه تصمیم‌های خصمانه و سوم، ارسال سیگنالی بازدارنده به قدرت‌های فرامنطقه‌ای درباره پیامدهای هر گونه ماجراجویی علیه ایران و نیروهای مسلح آن. در همین راستا، روزنامه قدس با انجام گفت‌وگوهای تحلیلی، به بررسی ابعاد حقوقی، دیپلماتیک و امنیتی این اقدام پرداخته است.

وی در تحلیل تصمیم اتحادیه اروپا و برخی کشورهای غربی برای برچسب‌زنی به سپاه به عنوان سازمان تروریستی گفت: اگر سپاه نبود، اکنون باید شاهد گسترش فعالیت‌های جنایتکارانه داعش در قلب اروپا می‌بودیم. اقدام‌های مؤثر سپاه و جبهه مقاومت توانستند این موج تروریستی را کنترل و مهار کنند و جلوخونریزی و جنایت‌های گسترده را بگیرند. این نماینده مردم تهران در مجلس شورای اسلامی، اظهار کرد: اعلام سپاه به عنوان تروریست، در حقیقت اقدامی یک‌جانبه و سیاسی است. اگر سپاه تروریست محسوب شود، نیروهای اروپایی و آمریکایی که با حمایت مستقیم از گروه‌های تروریستی در سوریه و منطقه اقدام می‌کنند، باید به مراتب تروریست محسوب شوند. این تصمیمات غربی، نه تنها با واقعیت میدانی مطابقت ندارد، بلکه نشان‌دهنده سیاست دوگانه و حمایت از تروریسم دولتی است. کوشی تصریح کرد: پاسخ ایران محدود به اعلام نظر نیست و در هر نقطه‌ای که نیاز باشد، با همین رویه و اقتدار با آن‌ها برخورد خواهد شد و هیچ ابایی از اعمال اقدام‌های متقابل وجود ندارد.

عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی کشورمان، این موضع‌گیری را در ادامه دفاع از امنیت ملی و جایگاه سپاه در مقابله با تروریسم بین‌المللی دانست و آن را «اعلام **برچسب‌زنی به سپاه؛ سیاست دوگانه اروپا و آمریکا** اسماعیل کوثری، عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی در گفت‌وگو با روزنامه قدس تأکید کرد: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، نهادهای قانونی با ساختار مشخص و مأموریت روشن در مقابله با تروریسم است و جایگاه آن در قانون اساسی ایران برای همه کشورهای قابل احترام است.

گزارش

کنگره آمریکا در تدارک رأی گیری برای محدود کردن اختیارات جنگی رئیس جمهور علیه ایران هستند؛ اما امکان موفقیت طرح چه میزان بوده و تجربه‌های تاریخی چه می‌گویند؟

تهدید تهران با خشاب خالی

می‌کنند، اما اکثریت شکننده جمهوری خواهان احتمالاً با استدلال «حفظ قدرت فرمانده کل» در برابر آن خواهند ایستاد. با این اوصاف بنا بر برابر بر گزارش اکسیوس طرحی که با هدف جلوگیری از اقدام نظامی یک‌جانبه دولت آمریکا علیه ایران ارائه شده، به احتمال زیاد در کنگره به تصویب نخواهد رسید و حتی اگر تصویب شود، به احتمال زیاد توسط ترامپ وتو خواهد شد. از طرفی برای لغو وتو رئیس جمهور، نیاز به کسب دوسوم آرا در هر دو مجلس است که در وضعیت کنونی ناممکن به نظر می‌رسد. البته گزینه انجام حملات محدود و نقطه‌ای هم در چارچوب اختیارات رئیس جمهور قرار دارد، ولی باید دید شرایط اقتصادی و روانی مردم اجازه چنین اقدامی را می‌دهد یا نه.

با وجود پیش‌بینی عدم موفقیت ابتکار نمایندگان، اما دست رئیس جمهور برای آغاز هر گونه ماجراجویی زیر ساطور کنگره بوده و می‌تواند برای وی گران تمام شود. دموکرات‌ها می‌توانند چنین موضعی را زمینه فشار، نسق کشی و انتقام سیاسی برای به سقوط کشاندن دونالد قرار دهند. واقعیت این است که اگرچه رئیس جمهور بر اساس قانون اساسی اختیارات گسترده‌ای برای استفاده از نیروی نظامی به منظور حفاظت و پیشبرد منافع آمریکا دارد، اما حمله به ایران و خطر تبدیل آن به جنگی تمام‌عیار که می‌تواند منافع ملی کلان ایالات متحده را تحت تأثیر قرار دهد موضوع قابل چشم‌پوشی نیست. با چنین استدلالی -خطر جنگ گسترده و نه محدود- اگر ترامپ بدون توجیه برای ورود به یک شرایط اضطراری جنگ وسیعی علیه ایران را آغاز کند، کنگره می‌تواند با قطع بودجه یا قطعنامه توقف عملیات، واکنش نشان دهد و آن‌گاه مشروعیت حمله نیز در آمریکا محل مناقشه جدی خواهد بود.

لحظه سرنوشت‌ساز کنگره

با وجود ابزاره‌های موجود در اختیار نمایندگان برای اثرگذاری بر تصمیم‌ها، اما در دو دهه گذشته، کنگره بیش از پیش در برابر استفاده رؤسای جمهور از نیروی نظامی- از هر دو حزب- تسلیم نشده است. در مقطع اخیر، به تلاش‌های بی‌حاصل «کریس مورفی» سناتور ارشد آمریکایی چند روز پیش از آغاز تجاوز دولت ترامپ به تأسیسات هسته‌ای کشورمان می‌توان اشاره کرده که در نهایت اثربخش نبوده و

دوشنبه ۴ اسفند ۱۴۰۴ | ۵ رمضان ۱۴۴۷ | ۲۳ فوریه ۲۰۲۶ | سال سی و نهم | شماره ۱۰۸۷۲ | WWW.QUODSONLINE.IR

بلکه تابع آمریکاست؛ اروپایی‌ها در مسائل مختلفی مانند گرینلند و سوریه کاملاً زیر نفوذ آمریکا بودند و با اعلام سپاه به عنوان تروریست، تلاش کردند خوش خدمتی به واشنگتن نشان دهند و نقش پیاده‌نظام آمریکا را در مقابله با ایران ایفا کنند. این کارشناس ارشد دفاعی کشورمان با اشاره به رفتار مکررن و برخی رهبران اروپایی گفت: آن‌ها تلاش کردند با حمایت از ترامپ، خود را در مسائل منطقه‌ای و مقابله با ایران همسو کنند و این رفتار نمونه‌ای از خطای استراتژیک اروپاست. سپاه در مقابله با تروریسم داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی، هزینه‌های سنگینی متحمل شده و اقدام اروپا در اعلام آن به‌عنوان تروریست، کاملاً نادرست است. او اظهار کرد: اقدام وزارت امور خارجه ایران در اعلام نیروهای نظامی اروپایی به‌عنوان تروریست، واکنشی طبیعی و درست به رفتار غیرقانونی اروپاست. این اقدام، پیامی محکم به قدرت‌های خارجی است که اگر به سیاست‌های خصمانه خود ادامه دهند، تهران دست باز برای مقابله دارد و با تروریست‌ها به شیوه مقتدرانه برخورد خواهد کرد. مشاور پیشین وزیر دفاع کشورمان معتقد است: این واکنش ایران، نه کنشی پیشدستانه، بلکه پاسخی قانونی، مدبرانه و بازدارنده است که هدف آن وادار کردن اروپایی‌ها به تجدیدنظر در سیاست‌های خصمانه و پیشیمان کردن آن‌ها از رفتار نادرست نسبت به سپاه پاسداران انقلاب اسلامی است.

پیام بازدارندگی به قدرت‌های خارجی

دکتر سید محمدتقی آقایی، کارشناس ارشد مسائل راهبردی در گفت‌وگو با روزنامه قدس، اقدام اخیر وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران در اعلام نیروهای نظامی اروپایی به‌عنوان تروریست را «واکنشی هوشمندانه و هماهنگ با ستاد کل نیروهای مسلح» توصیف کرد و با اشاره به پیشینه اقدام‌های خصمانه اروپا علیه سپاه پاسداران انقلاب اسلامی گفت: این تصمیم دیرنگام گرفته شد؛ چرا که کشورهای اروپایی سال‌ها بود نسبت به سپاه چنین اقداماتی را مطرح می‌کردند. با این حال، اکنون واکنش ایران ضروری است، زیرا هر سکوت یا عقب‌نشینی به آن‌ها فرصت می‌دهد هزاران گام جلوتر بیایند و فشارها و اقدام‌های خصمانه بیشتری علیه کشور ما اعمال کنند. وی تصریح کرد: این اقدام نباید محدود به واکنش‌های فردی یا داخلی باشد، بلکه باید به یک ائتلاف منطقه‌ای و بین‌المللی تبدیل شود؛ سازمان‌های اروپایی و نظامی و ائتلاف‌هایی که در پرونده‌هایی مانند غزه فعال بوده و موجب خونریزی شدند، باید به عنوان گروه‌ها و سازمان‌های تروریستی معرفی شوند. وقتی این موضوع از سطح کشور فراتر رود و منطقه‌ای و بین‌المللی شود، پیگیری‌های حقوقی و دیپلماتیک نیز امکان‌پذیر خواهد بود. این کارشناس ارشد مسائل راهبردی تصریح کرد: جهان امروز جهان تقابل است و بسیاری از مسائل را دیگر نمی‌توان صرفاً با دیپلماسی حل کرد. حتی یک سخنرانی یا موضع محکم مانند بیانات اخیر رهبر معظم انقلاب می‌تواند به اندازه صدها موشک هاپیرسونیک تأثیرگذار باشد. او این اقدام وزارت خارجه را گامی ضروری برای حفظ امنیت ملی و منطقه‌ای دانست و تأکید کرد: واکنش مقتدرانه و هماهنگ با سیاست‌های دفاعی کشور، می‌تواند پیام بازدارندگی قوی به قدرت‌های خارجی ارسال کند.

خطای استراتژیک اروپا، واکنش طبیعی تهران

دکتر غلامحسین یوسفی، مشاور پیشین وزیر دفاع و کارشناس ارشد دفاعی کشور در گفت‌وگو با روزنامه قدس، با تأکید بر اینکه جمهوری اسلامی ایران هیچ‌گاه پیشقدم در اقدامات خلاف قانون بین‌الملل نبوده و نخواهد بود، افزود: ما هیچ‌وقت قصد انجام کار خلاف نداشته‌ایم و خلافی مرتکب نشده‌ایم، اما سیاست‌های اروپایی‌ها که پیروی کامل از آمریکا دارند، موجب تنش‌های جهانی و اقدام‌های غیرقانونی شده است. یوسفی با انتقاد از اقدام اتحادیه اروپا در اعلام سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به‌عنوان سازمان تروریستی گفت: به لحاظ حقوق بین‌الملل، حق ندارد یک ارتش رسمی و نیروهای مسلح یک کشور را تروریست اعلام کنید. این اقدام نه‌تنها مشروعیت ندارد، بلکه خلاف حاکمیت قانون و ساختار کشورهای دارای ارتش رسمی است.

وی تصریح کرد: سیاست اروپا در این زمینه، نه مستقل